

Rekenkamerbrief Beesel

Drs. R.G.M. van Loosbroek, voorzitter rekenkamercommissie Beesel, 8 juni 2015

Onderzoek sturen op doelmatigheid en doeltreffendheid beleidsuitvoering WAA

Inleiding en aanleiding

De gemeenteraad van Beesel maakt zich zorgen over de risico's betreffende het verdienmodel van het Werkvoorzieningschap Aanvullende Arbeid Venlo en omstreken (WAA), dat al jaren de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) voor de gemeenten Beesel, Bergen en Venlo uitvoert en waar zij deel van uit maakt. Bij de raad bestaat bij de inwerkingtreding van de Participatiewet behoefte aan concrete aanknopingspunten om invulling te kunnen geven aan zijn kaderstellende en controlerende taak.

Om hier gehoor aan te geven heeft de rekenkamercommissie van de gemeente Beesel een kort onderzoek gedaan naar het identificeren van mogelijkheden en onmogelijkheden van de gemeenteraad om kaders te stellen voor de beleidsuitvoering door WAA en om de doelmatigheid en de doeltreffendheid daarvan in de toekomst te kunnen controleren. Dit onderzoek heeft geresulteerd in een rekenkamerbrief aan de raad. Daartoe heeft de rekenkamercommissie gebruik gemaakt van het rapport 'WAA: Werken Aan Arbeid? – Grip op de doelmatigheid en doeltreffendheid van de beleidsuitvoering door WAA', welke als bijlage geldt bij deze rekenkamerbrief. Voor het bijgevoegde rapport is een ambtelijke feitencheck uitgevoerd, en de opmerkingen zijn waar nodig aangepast.

Leeswijzer

Deze rekenkamerbrief spitst zich toe op de volgende aspecten, welke als afzonderlijke onderzoeksvragen in de bijlage terugkomen:

- 1 Zijn de (huidige en toekomstige) financiële risico's van de transformatie in beeld?
- 2 Hoe kan de gemeenteraad sturen op het beperken van de financiële risico's?
- 3 Zijn de (huidige en toekomstige) effecten van de transformatie in beeld?
- 4 Hoe kan de gemeenteraad sturen op de gewenste effecten?

1. Zijn de (huidige en toekomstige) financiële risico's van de transformatie in beeld?

De rekenkamercommissie concludeert dat de huidige financiële risico's bij de WAA in beeld zijn en dat ook de gemeenteraad hiervan op de hoogte is. Als kanttekening geldt dat in 2012 door de deelnemende gemeenten Beesel, Bergen en Venlo als kaderstellend uitgangspunt is vastgesteld dat de drie gemeenten niet tot nauwelijks financieel risicodragend willen zijn voor wat betreft het bedrijfsresultaat van de uitvoerder(s) van de Wsw dan wel Participatiewet. Maar met de overdracht van het Rijk naar gemeenten ligt het financiële risico nu echter niet meer bij het Rijk, maar juist bij gemeenten.

Niet geheel duidelijk is of de drie raden beseffen dat het feitelijk moeten dragen van financiële risico's niet beperkt kan worden door een verklaring dat men dat niet wil.

De toekomstige financiële risico's zijn moeilijk in te schatten, omdat wijzigingen in wetgeving, de ontwikkelingen in het zittende bestand Wsw-ers, eventuele toelating van nieuwe doelgroepen tot de WAA, de financiële gevolgen van het afstoten van Product-Markt-Combinaties (PMC's), de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en (on)mogelijkheden voor het creëren van nieuwe banen en dergelijke, zeer moeilijk zijn in te schatten.

Als aanbeveling geeft de rekenkamercommissie mee om het lovenswaardige initiatief van de gemeenteraad van Beesel om in gesprek te zijn en blijven met de raden van Bergen en Venlo over de WAA te continueren, onder andere in de vorm van een voorgenomen klankbordgroep.

2. Hoe kan de gemeenteraad sturen op het beperken van de financiële risico's?

De rekenkamercommissie ziet dat de gemeenteraad maar beperkt kan sturen op het beperken van financiële risico's en de uitvoering. Met de kanttekening dat de raad nauwelijks een directe invloed heeft op de risico's, zijn er enkele mogelijkheden om de financiële risico's op verliesgevend exploitatie door WAA te beperken. Bijvoorbeeld door de nieuwe doelgroep vanuit de Participatiewet geheel of gedeeltelijk door te sluizen naar de WAA, al is dit een politieke keuze.

De rekenkamercommissie beveelt aan om te onderzoeken wat de mogelijkheden en onmogelijkheden zijn als de Gemeenschappelijke Regeling (GR) modulair gemaakt wordt, waarbij elke gemeente een deelafname kan doen.

Tevens doet de rekenkamercommissie de aanbeveling om nader te onderzoeken of de vergoedingen die de gemeenten voor werk betalen voldoende marktconform zijn en hoe frictiekosten bij ontmanteling voorkomen kunnen worden.

3. Zijn de (huidige en toekomstige) effecten van de transformatie in beeld?

De huidige en toekomstige effecten van de transformatie zijn volgens de rekenkamercommissie in beeld. Op den duur zal namelijk het bestand (oud) Wsw-ers door natuurlijk verloop (uitstroom naar WAA of WIA, het bereiken van de pensioenleeftijd en sterfte) geleidelijk afnemen tot nul. Zonder toevoeging van (een deel van) de nieuwe doelgroep van de Participatiewet aan de huidige doelgroep van de WAA, zal de WAA op den duur overbodig worden. Er is dan sprake van een sterfhuisconstructie.

Als aanbeveling verzoekt de rekenkamercommissie de gemeenteraad zich uit te spreken over de sterfhuisconstructie (als er geen nieuwe doelgroep(en) worden toegelaten tot de WAA) en of dit vanuit financiële en/of politieke overwegingen wenselijk wordt geacht.

4. Hoe kan de gemeenteraad sturen op de gewenste effecten?

Als rekenkamercommissie constateren we dat als het gewenste effect van de transformatie het beperken van financiële risico's voor de gemeente is, dat dan de mogelijkheden om daarop te sturen beperkt zijn. Om iedereen die kan werken maar daarbij ondersteuning nodig heeft, ook daadwerkelijk zinvolle arbeid te bieden zou de gemeenteraad kunnen aandringen op het creëren van zoveel mogelijk geschikte banen. De gemeente zou dit zelf kunnen doen, door samenwerking met bedrijven, instellingen en andere overheden of met de WAA.

De rekenkamercommissie ziet het als een bestuurlijke keuze om PMC's af te bouwen, maar beveelt de gemeenteraad aan om na te gaan wat de effecten zijn als hier niet of in mindere mate voor gekozen wordt.

Een slotaanbeveling van de rekenkamercommissie aan de gemeenteraad is om het bestuur van de GR WAA in samenspraak met de directie van WAA dringend te verzoeken de 65 vragen van het bij deze rekenkamerbrief behorende rapport te beantwoorden binnen afzienbare termijn (1,5 maand), om hiermee als raad kaderstellend de toekomst van de WAA te kunnen (mede)bepalen.

Ter ondersteuning bij het vervolgproces kunnen de drie raden van de gemeenten Beesel, Bergen en Venlo een oproep doen aan de drie rekenkamer(commissie)s om gezamenlijk de notitie 'WAA: Werken Aan Arbeid? – Grip op de doelmatigheid en doeltreffendheid van de beleidsuitvoering door WAA' verder uit te werken.

Afsluitend

In het kader van de drie decentralisaties in het sociaal domein is er veel aandacht aan de controlerende rol van de gemeenteraad. Om de controlerende rol van de raad echter vorm en inhoud te kunnen geven is het van belang dat de raad ook vooraf (specifieke en meetbare) kaders stelt. Met deze rekenkamerbrief geeft de rekenkamercommissie de gemeenteraad van Beesel handvatten bij kaderstelling bij WAA.

Hiermee sluit de rekenkamercommissie aan bij haar ambities om zich meer toe te leggen op de ondersteuning van de gemeenteraad in haar kaderstellende rol. De rekenkamercommissie wil zich ontwikkelen tot een natuurlijke adviespartner voor de raad op het gebied van doelmatigheid en doeltreffendheid. Dit doen we onder meer door aan te sluiten op de actualiteit.

De opgesomde 65 vragen uit het bijgevoegde rapport 'WAA: Werken Aan Arbeid? – Grip op de doelmatigheid en doeltreffendheid van de beleidsuitvoering door WAA' geven de raad verdere richting bij het traject dat de raad van Beesel samen met de raden van Bergen en Venlo is ingegaan.

Bijlage

Rapport 'WAA: Werken Aan Arbeid? – Grip op de doelmatigheid en doeltreffendheid van de beleidsuitvoering door WAA'